

راه خروج از بحران

افزایش اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی از طریق وفاق امکان پذیر است

یادداشت

در شرایط حساس کنونی که ایران در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی با چالش‌های جدی مواجه است، افزایش اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی از مهم‌ترین اولویت‌ها به شمار می‌رود. با گذشت بیش از ۴۵ سال از انقلاب اسلامی، برای خروج از این وضعیت بحرانی، نیاز به همراهی همه‌جانبه از سوی آحاد مردم و گروه‌های سیاسی که دل در گرو استقلال و تمامیت ارضی کشور دارند، احساس می‌شود. وفاق به عنوان یک رویکرد ملی باید به دقت تبیین شود تا از تبدیل شدن به یک شعار بی‌محتوای سیاسی جلوگیری شود. این رویکرد باید بر اساس مشارکت عمومی و مشروعیت سیاسی دولت استوار باشد. حضور مردم در پای صندوق‌های رأی و قدرت گرفتن حاکمیت صندوق رأی، نماد مهمی از وفاق ملی است. در این راستا، شخص آقای پزشک‌یان باید به صراحت بر اهمیت نگرش مردم‌محور و مشروعیت سیاسی دولت تأکید کند.

در انتخابات اخیر، علیرغم افزایش مشارکت در مرحله دوم، شاهد دو شوک جدی به کابینه بودیم. استیضاح وزیر اقتصاد و استعفای آقای ظریف از کابینه، نشان‌دهنده عدم همراهی جریان‌های سیاسی رقیب با رویکرد وفاق است. این رویکرد نه تنها به کند کردن چرخ دولت منجر می‌شود، بلکه اعتماد عمومی را نیز به خطر می‌اندازد.

در سال‌های اخیر، انتخابات ریاست جمهوری و مجلس با چالش‌های جدی مواجه بوده است. در انتخابات ریاست جمهوری سیزدهم، آرای باطله به مقام دوم رسیدند و در انتخابات مجلس، مشارکت در شهرهای بزرگ به شدت کاهش یافت. این روند نشان‌دهنده نارضایتی مردم از سازوکارهای موجود است. با این حال، حضور آقای پزشک‌یان در انتخابات اخیر تا حدودی توانست برخی از آرا را جلب کند و امیدواری را در بخشی از جامعه ایجاد کند. در مرحله دوم انتخابات، شاهد افزایش مشارکت بودیم که نشان‌دهنده این بود که بخشی از مردم دوباره به صندوق‌های رأی امیدوار شده‌اند.

دولت و شخص رئیس‌جمهور توانستند در گام اول کابینه خود را با همراهی مجلس هماهنگ کنند و با حداکثر رأی به پاستور، دولت را تشکیل دهند. اما این روند از طرفی دیگر، یأس و ناامیدی را در بخشی از بدنه اجتماعی که با امید زیاد به پای صندوق‌های رأی آمده بودند، ایجاد کرد. در هفته گذشته، دو شوک جدی به کابینه وارد شد. یکی مربوط به استیضاح وزیر اقتصاد بود که علیرغم دفاع تمام‌عیار آقای پزشک‌یان از وزیر اقتصاد، مجلس با رأی بالایی پاسخ منفی به

شعار وفاقی که رئیس‌جمهور مطرح کرده بود داد. علیرغم اینکه وضعیت اقتصادی کشور نتیجه عملکرد نادرست چند دهه گذشته بوده و شاید کمترین ربط را به وزیر اقتصاد داشته است و با اینکه حوزه مسائل تصمیم‌سازی اقتصادی به وزارت اقتصاد بر نمی‌گردد بلکه بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه و تصمیم‌گیری در سطح سران سه قوه شکل گرفته بود، از طرفی تداوم تحریم‌ها و نتیجه انتخابات آمریکا آثار مستقیمی بر افزایش نرخ طلا و ارز داشت. اما می‌بینیم که در یک رویکرد غیرمنطقی و غیرکارشناسانه، مجلس رأی می‌دهد و دولت را در آستانه سال نو دچار یک چالش جدی می‌کند.

از طرفی دیگر، پیشنهاد کنار گذاشته شدن آقای ظریف از کابینه با قرائتی غیرمنطقی از قانون، به دلیل تابعیت قهری مضاعف فرزندان آقای ظریف، این فشار وارد می‌شود و ایشان عملاً مجبور به استعفا می‌شوند. علیرغم اینکه ما موارد مشابهی از وضعیت ایشان را داشتیم که به دلیل برخورد دوگانه‌ای که توسط ساختار حقوقی و قانونی صورت می‌گیرد، چشم خود را به ماجرا می‌بندند، اما ظریف را که نماد دعوت مردم به رأی به آقای پزشک‌یان بود و می‌توانست بر فضای سیاست خارجی که با چالش جدی روبه‌رو هستیم، تا حدودی موجب آرامش سیاسی جامعه و آحاد مردم شود، از کابینه خارج می‌شود.

این رویکردی که مشاهده می‌شود، علیرغم رویکرد دوستانه و مسالمت‌جویانه آقای پزشک‌یان، اما جریان سیاسی رقیب نه تنها همراهی نمی‌کند، بلکه منجر به ایجاد مزاحمت و کند کردن چرخ دولت می‌شود. این ضربات جدی را به رویکرد وفاق می‌زند. من فکر می‌کنم که آقای پزشک‌یان ضمن اینکه باید رویکرد سیاسی که با عنوان وفاق مطرح شده را تداوم دهد، ولی باید این راه هم تبیین کند. مهم‌ترین رویکردی که وفاق باید در آن باشد، وفاق میان آحاد جامعه است. باید به همراهان خود در حوزه سیاست، این را بفهماند که ما زمانی می‌توانیم از این پیچ‌های سخت عبور کنیم که جامعه امیدوار باشد و بتواند به عنوان پشتوانه در کنار دولت باشد. شاخص دوم وفاق، وفاق میان جامعه و دولت است. این شکاف امروز به شدت زیاد شده است. ما نباید دو شاخه اصلی وفاق را تقلیل دهیم به وفاق بین گروه‌های رقیبی که خیلی دل در گروی خواسته‌های مردم ندارند و بیشتر منافع گروهی و بانندی و سلیقه‌ای خودشان را دنبال می‌کنند.

اگر این رویکرد اصلاح نشود و به طور صحیح با تصمیم‌سازان کلان جامعه در میان گذاشته نشود، به نظر می‌رسد که نتواند تداوم پیدا کند و آسیب زیادی را به استقرار دولت وارد سازد.

محمدجواد حق شناس

فعال سیاسی اصلاح طلب